

კომუნისტი

საქართველოს კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოსა და საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს ორგანო

კომუნისტი — ორგანო კლ. გრუზინ, ვერხნოვო სოვეტა გრუზინსკოი სსრ და სოვეტა მინისტროვ გრუზინსკი სსრ

26 მაისი
363
1968

გამოსვლის 48-ე წელი

№ 121 (14117)

ფასი 2 კაპ.

ქიმიკოსთა დღეს მიუძღვნის

წამლები, (საქ. კორ.) ზეითონი და მრავალი სხვა... ქიმიკოსთა დღეს მიუძღვნის... მის საპროგრესო კოლექტივში... ქიმიკოსთა დღეს მიუძღვნის... მის საპროგრესო კოლექტივში...

სუთნაქიმი

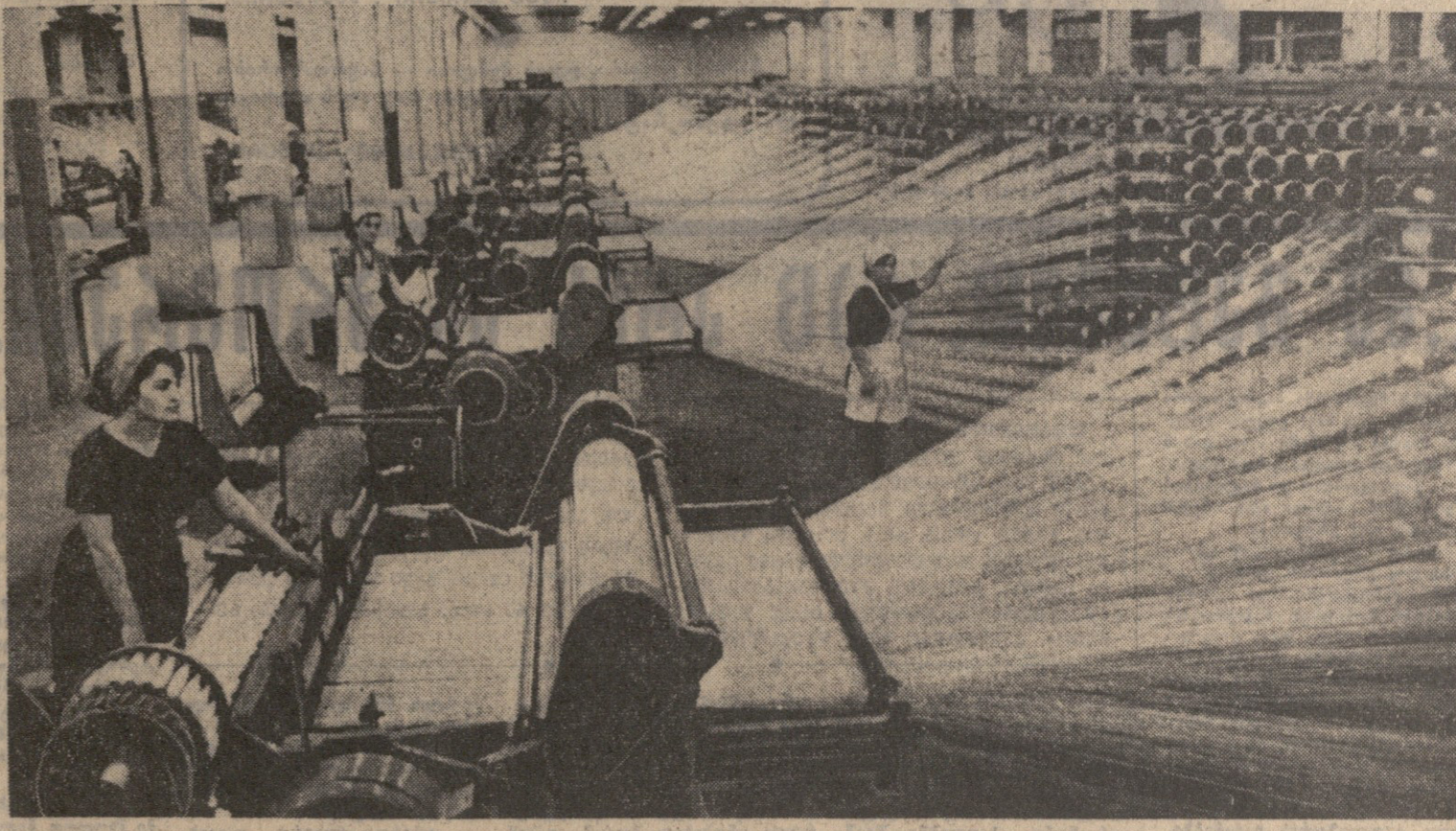
— ვაქცინები —

გაეღიწიეთ, მოგაპაე

ქათამი, (საქ. კორ.) გაღიწიეთ, მოგაპაე... მის საპროგრესო კოლექტივში...

შავოქვეყნის პატივსაცემი პარტიის მდიანის საბჭოს და საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს ორგანო

26 მაისი ქიმიკოსთა დღეს

ჩვენს საბჭოთა შვირთღმით, გააძვირდა მტრების საზოგადოებრივი აზრის, თითქმის ჩვენს პარტიის პარტიის ხელში შექმნილი ვითარება რამდენიმე საბჭოთა პარტიის მდიანის საბჭოს და საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს ორგანო.

გამოწვევით, საბჭოთა მწერლის მიხედვით უმთავრესად, ახალი მდიანის საბჭოს და საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს ორგანო.

აზოტიკი და სპირტი

აზოტიკი, 25 მაისი, (საქ. კორ.) დღეს მოსკოვში დასრულდა... აზოტიკი, 25 მაისი, (საქ. კორ.) დღეს მოსკოვში დასრულდა...

აზოტიკი, 25 მაისი, (საქ. კორ.) დღეს მოსკოვში დასრულდა... აზოტიკი, 25 მაისი, (საქ. კორ.) დღეს მოსკოვში დასრულდა...

საბჭოთა მწერლის მიხედვით უმთავრესად, ახალი მდიანის საბჭოს და საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს ორგანო.

გამოწვევით, საბჭოთა მწერლის მიხედვით უმთავრესად, ახალი მდიანის საბჭოს და საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს ორგანო.

აზოტიკი, 25 მაისი, (საქ. კორ.) დღეს მოსკოვში დასრულდა... აზოტიკი, 25 მაისი, (საქ. კორ.) დღეს მოსკოვში დასრულდა...

გრაფიკული საბჭოს

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის დასახელებული

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის დასახელებული

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის დასახელებული

ფარმაცეუტიკული მუშაობა უხვედრად

მედიკამენტების მუშაობა უხვედრად

მედიკამენტების მუშაობა უხვედრად

მედიკამენტების მუშაობა უხვედრად

ბრესტის გმირული დაცვა

ლეგენდარული ციხე-სიმაგრის დაცვის ახალი ფურცლები

დრო სულ უფრო და უფრო გავრცელებულია იმის მკაცრი და მარტოვანი წლები. მომუშაო კლასობები, დაცვა და ახალი კარგი გამოწვეული ტყვიანი, იშვიათი და გაცივებული თანობა, თანაობა მხარობი, ხალხისიანი ქალიშვილებისა და ქალების, რომლებიც იმის ამბებს მხოლოდ წიგნებისა და კინოს მიხედვით იცნობენ.

ცხოვრება დღისათვის ჩვენი ბუნებრივი კალაპოტში და წელთა ტალღებს მივსვამთ მშვიდად და ლაღად, თითქოს არც უფროსი იმის სახეივანი ორმოტრიალი, თითქოს არც უფროსი მდიდრობით სიცოცხლე, რომლებიც მან იმსხვერპლა.

რა ბევრი წინააღმდეგობა ამის შესახებ, რა ბევრი ფიქრი და გადარჩენა, მაგრამ ჩვენ კიდევ რა ცოტა რამ ვიცით იმ გრანდიოზულ ეპოქაზე, რომელსაც დღეიდან სამამულო ომი ეწოდება. რამდენი უცნობი გმირი განიცდიდა მათა საფლავებში სტალინგრადის ბრძოლებიდან ელბის ნაპირებამდე, რამდენი სამღვდლო დაფარული საიდუმლოების ინახვენი ბელორუსიისა და პოლონეთის ტყეებში, ბულგარეთის მთებში, ლევიის ქუჩებში, ბრესტის კედლებში. მხოლოდ დროდადრო ოდნავ აიხსნება ისტორიის ფარდა და თვალში წარმოგვიდგება დღეიდან მამაცობისა და გმირობის სურათი.

ამას წინათ ცენტრალურმა ტელევიზიამ და გაზეთმა „ტრუდია“ გამოაქვეყნეს ბრესტის ლაშქრობის დეტალური ანგარიში. ბრესტის ლაშქრობის მონაწილეების სიხშირის შესახებ. ეს დაწვრილებული ამბები განსაუბრებელი საინტერესოა ჩვენითვის, იმიტომ რომ იქ ლაშქარში ჩვენს თანამშრომლებზე, მთელმა ჩვენმა ჰეიბანმა შეიტყო გმირი ქართველების ამბავი, რომლებიც იმის პირველ დღეებში დასავლეთის საზღვარს იბრუნდნენ.

ზაზუკო, იმობალ ცნობილია რომ ფიქრობდა, წაიკითხე და გულით შეეხე ბრესტის დანახშირებულ ქვებს! ამ ქვებზე შემხმარი სისხლი გორგასლის სისხლია, მამაშენის სისხლია, შენი სისხლი და შენი მომავალი შვილების სისხლია.

შვილის დამპარბავო დედავ, წაიკითხე და იამაყე, რადგან შენი ძუძუთი გაგვირდია ვაჟკაცი.

ახალგაზრდა დედავ! წაიკითხე და უამბე შენს პაწა ვაჟს, დაე მისთვის ყრმობიდანვე წმიდა იყოს წინაპართა ხსოვნა და მათი მიწა-წყალი.

უკვდავი გარნიკონი

თავსარმბაც ადგილას, იქ, სადაც დასავლეთ ბუგის ერთ-ერთი მისი შეხვედრა პატარა მდინარე მუხომეცი ერთთვის; თელის ხმირი კორამებით დაფარულ დამწვრილ ბორცვებზე დიდი ხნის წინათ აღმოცენდა ქალაქი ბრესტი.

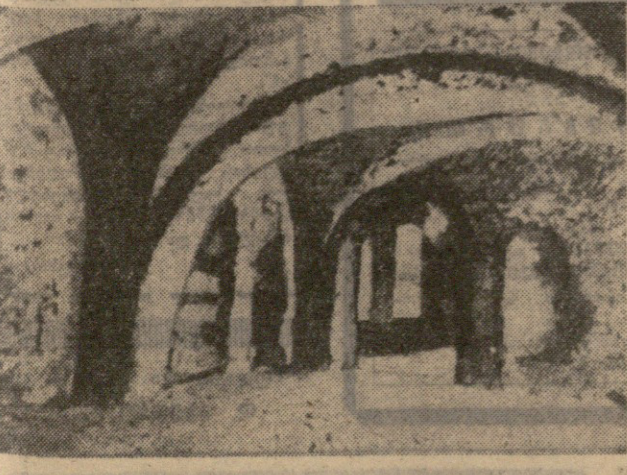
1812 წლის სამამულო ომის შემდეგ მეფის მთავრობამ გადაწყვიტა გადამეცია ეს ქალაქი თვის დასაყრდენ ბუნებრივ დასავლეთში. იქ აგებულ იქნა ციხე-სიმაგრე, რომელიც იმ დროს ერთ-ერთი ყველაზე მძლავრი იყო მსოფლიოში. ხუთასი კანონიკი დაიდგა თორმეტი ათასი კაცისაგან შემდგარ გარნიზონს მთელი საბჭოთა მხარეში. ყაზარმებს ქვეშ ვრცელი სარდაფები და მიწისქვეშა გალასქვლები იყო. კანონიკების ნახევარი მეტრი სისხლის კედლების დახრება არავითარ ტყუილებს არ შეეძლო. ისინი მთლიან რკალად ჰქონდა შემოვლებული ცენტრალურ ნაწილს — ციხედგას.

მაგრამ მძლავრი ციხე-სიმაგრე მეტადვე შობილი აღმოჩნდა, სამხედრო საქმეში და უწინარეს ყოვლისა არტილერიის მომხდარმა რეგულაციამ სრულიად უსარგებლო გახადა ყოველი — როგორც დიდი, ისე პატარა ციხის არსებობა. ბრესტის ციხე-სიმაგრე თავიანთი ბუნებრივი ადგილის გამო მის დიდი განსაცდელი გახდა. 1939 წელს ბრესტი, რომელიც მანამდე პოლონეთის შემადგენლობაში იყო, ბელარუსისა და უკრაინის ქალაქებზე გადაიწვია სადამარცხელი ხაზი. ამიტომ გერმანელებმა 22 ივნისს წინააღმდეგობა შეუძლებლად შექმნეს ციხე-სიმაგრის ტერიტორიაზე შედგენათ.

ბრესტის მეტროპოლიტი პირველი საბჭოთა გარნიკონი იყენებდა, რომლებსაც თავს დაატყუათ მოწინააღმდეგეებს ცეცხლი. ყველაზე სამხედრო პირველი წუთები იყო მინახელები გვიამბობენ, თუ როგორ მრხადა ეს.

განიილის წინ პოლონეთის მხრიდან მოსმის უნდაური, მონოტონური გუგუნი; ავი სულ უფრო ბრესტის ციხე-სიმაგრეში, შემდეგ კორინთის გამოჩნდა ხევადასხვედრები შუქი. ისინი სწრაფად ახლოვდებოდნენ, და ბოლოს საზღვარი გადარჩევდნენ. გერმანელები ასობით თვითმფრინავით, რომლებსაც ბრესტის ანთებული ქრონიკით, მთელი ციხე-სიმაგრე და იმევე წუთში, როცა თვითმფრინავების პირველმა რიგმა უხილავე საბჭოთა საზღვარი გადმოკვეთა, მიწაზე არსებული საზღვარი ფრონტის საცდელად ხაზად გადაიქცა. გერმანელები მთელმა არტილერიამ სასაზღვრო ზღვრებებს დაატეხა ცეცხლი. ხოლო ბრესტში მეტროპოლიტი, რომლებმაც ციხე-სიმაგრის ტერიტორიაზე შედგენათ, ავტომატებს უშენდნენ მიინარე საბჭოთა გარნიკონებს.

ძალეობი არათანაფრობი იყო: გარნიზონის მეტო წილი საზღვარული ბანაკებში იყო გასული, ხოლო ვინც ბრესტში დარჩა, თითქმის ყველა ისე დაიბოცა, რომ ვერც კი გაიგო ომის დაწყების ამბავი.

ციხე-სიმაგრის ერთ-ერთი კანონიკი.

მაგრამ ცოცხალ გადარჩენილი მტერს არ დანებდნენ. მათ შეძლეს მოეწყათ თავდაცვა და შეეჩერებინათ მტერის შემოტევა. უკვე დაეცა მინსკი და სმოლენსკი, ფაშისტები მოსკოვს უახლოვდებოდნენ, ციტადელის კოშკებიდან და კანონიკების სარდაფებიდან კი განაგრძობდნენ სროლას გარშემორტყმული საბჭოთა გარნიკონების მიმართ.

უკანდახევის სწორედ ამ სამხედრო დღეებში იშვა ლეგენდა ციხე-სიმაგრის შესახებ, რომელიც მტერს არ ნებდებოდა. არ ვიცით საიდან იშვა ეს ლეგენდა, იგი ან იმ მეტროპოლიტმა მოიტანეს, რომლებმაც გარემოცვას დააღწიეს თავი, ან ტყვედ ჩავარდნილმა ფაშისტებმა ბომბდამშენი ავიაციის მფრინავებმა აიასტურებდნენ, აღმოებით ზურგის სამხედრო ობიექტების დასახობმავად რომ მიედიოდით, ბრესტის რაიონში ქურგების აფეთქებებს ენადვდიდით. ამის შემოწმება მხოლოდ ომის შემდეგ ვახდა შესაძლებელი. ღია, ყველაფერი ასე იყო, ბრესტის ციხე-სიმაგრე, ერთდროითი სასაზღვრო პუნქტი, რომელმაც ორ კვირაზე მეტი ხნის განმავლობაში შეძლო გამკლავებოდა მტერს, გერმანელებმა ისე მოსეს, რომ იგი არ დანებებულა. ერთი მუქა ადამიანები გარშემორტყმული იყვნენ გენერალ შროტის კორპუსის დივიზიებით — იმ შროტისა, რომელიც პირველი შევიდა ვარშავასა და პარიზში.

ბრესტის დამცველთაგან თითქმის არავინ არ გადარჩენილა. დღესათვის მოხერხდა სულ 800 კაცის მონახვა მრავალათასიანი გარნიზონიდან.

მრავალი წლის განმავლობაში ეძებდა მათ ცნობილი მწერალი ს. სმიროვი. მის წიგნს „ბრესტის ციხე-სიმაგრე“ უწინარესი პრემია მიენიჭა. ამჟამად იგი გამოდის თბილისში ქართულ ენაზე.

ამ გამოცემის წინასიტყვაობაში ავტორი წერს: „იმ მეომარებს შორის, რომლებიც საბჭოთა სამშობლოსათვის ბრესტის ციხე-სიმაგრის კედლებში იბრძოდნენ, ჩვენი ქვეყნის თითქმის ყველა ხალხის შვილები იყვნენ. მათ შორის ბევრი იყო ქართველიც... და ავტორის დანახული კი არა, უბედურება არის, რომ ამ წიგნის ფურცლებზე თითქმის არავინა ნათქვამი მსოფლიო საქართველოს შვილების გმირობაზე. ქვეშარტიც გმირები თავმდაბალი არიან, და ისინი არ ჰქარაბდნენ გამოჩენით თავიანთი თავი. მხოლოდ მაშინ, როცა წიგნზე მთხოვდა მთავრებოდა, ჩემთვის ცნობილი ვახდენენ ციხე-სიმაგრის ყოფილი დამცველები, რომლებიც საქართველოს ცხოვრებენ — ადგენდნენ კალანდავს, მიხეილ მულაძე, თამარ ჭიჭიშვილი, ალავერდი იმანოვი და სხვები...“

საქართველოს ტელევიზიამ სტუდიაში შეხვედრა მოიწყო ს. სმიროვის მიერ დასახელებულ ადამიანებთან.

ალხანოვი, ანანიშვილი, ანანიშვილი.

გადაცემა მთელმა რესპუბლიკამ ნახა. ერთი შეხედვით მასში განსაუბრებული არაფერი ყოფილა, ყოფილი მეომარები მოგვიხატობდნენ ომის პირველი დღეების შესახებ დასავლეთ საზღვარზე. ეს იყო ჩვეულებრივი გადაცემა ომის შემდეგ. და ამავე დროს უფროსად ამაღლებული. ბევრი ადამიანს იგი ძალიან ახლოს შეეხო. მეორე შემთხვევაში ტელევიზიის ზარის რეკავისმა, შემდეგ მოსულ იწყო წერილებმა, სურათებმა და კომენტებმა...

პირველი დილა

ეილიზიზი მენიერებათა დოქტორის ალექსანდრე კალანდაძეს გადაცემიდან რამდენიმე დღის შემდეგ შეხვედი. სასტუმროში მასპინძელს გარდა იქნა ხიფათი მამაკაცი და ცრემლების წმინდის რაღაცას ლაპარაკობდა. ყურბი მივუღე. ლაპარაკი იყო ბრესტის შესახებ. ტელევიზორის ეკრანზე მას დაინახა გარნიკონის ფოტოსურათი, რომელზეც ეცნო თავისი ძმა ვანო მანუკი. 1939 წელს ვანო ბრესტში მოხვდა, ომის დაწყების დან რამდენიმე თვის შემდეგ კი ლანჩხუთში მიიღეს ცნობა, როგორც მანუკი უკრაინაში დაიკარგა.

— იქნებ თქვენ იცით რამე? — ეკითხებოდა მამაკაცი კალანდაძეს და თვალში მისი მწუხარება და დიდი იმეტი ეხატებოდა.

გუნდს ჩემთან ერთი ქალი იყო. — მამამო მამაკაცის წასვლის შემდეგ კალანდაძემ. — მას ბრესტში სამი ძმა დაღუპილა. წარმოგადგენიათ, სამი ძმა მე, ისევე როგორც ვანო, ბრესტში 1939 წლის ნოემბერში მოხვდი. საქართველოდან მთელი უმულონი ჩავდივარ, სავარჯის და თელავის რაიონის ახალწვეულები. რამდენიმე თვის შემდეგ ბრესტში მოვიდა კიდევ ერთი უმულონი, რომელიც შესტალინისა და ლანჩხუთის რაიონების ტყუილებში იყვნენ. ისე რომ ომის წინ ბრესტში ქართველები ძალიან ბევრი ვიყავით, ალბათ ორიოდ ათასი კაცი. ქალაქში რომ გაივლიდი, ბევრჯერ ყოველ კუთხეში გესმოდა ქართული ლაპარაკი.

მე 333-ე პოლკში გამაწყვეს. იგი შიგ ციხე-სიმაგრეში იყო განლაგებული. 22 ივნისს პოლკის თითქმის მთელი შემადგენლობა საზღვრულ ბანაკებში იყო. ციხე-სიმაგრეში სულ რამდენიმე ასეული დარჩა...

გერმანელები თავს დაკვსდნენ, როცა გვეძინა. ბევრს არც გაუღვიძლა. ცოცხალ გადარჩენილები სწრაფად მოვიდნენ გონს და თავდაცვა მოაწყვეს. ძირითადად ესენი

იყვნენ რიგითი შემადგენლობის მეომარები, დაახლოებით ხუთასი კაცი. ისინი გამაგრდნენ ციტადელში ცენტრალურ ყაზარმაში. ოფიცრები კი ქალაქში ცხოვრობდნენ და კვირადღის წინ ომის გასათვალ თითქმის ყველაში მინ წაიღებენ. როგორც კი სროლა ატყდა, ისინი ციხის მარჯვენა გვერდზე, მთავრად ძალიან ცოტა მთ მოახერხა გაეღწია გერმანელები ცეცხლში, რომლებმაც ხილველ მახე მოაწყვეს. მათგან ერთ-ერთი იყო უფროსი ლეიტენანტი, პოლკის განსაკუთრებული განყოფილების უფროსი დიმიტრი ილიას-ძე გორიანი.

დღის 9 საათზე, გაჩაღებული ბრძოლა რომ იყო, იგი ყაზარმაში შეიჭრა. კარგად მახსოვს, — მამამო კალანდაძემ, — როგორ ჩამოვანდა კიბეზე გორიანი, სროლი, შობა კაცი, კედელს მიეყრდნო და კარგა ხანი გვიღმა, სანამ სულს მოიტყვედა. შემდეგ დამინახა და მივხიბე. მე ასეულის პოლიტელი ვიყავი, ხოლო გორიანი პოლკის პარტიზურის წევრი და ერთმანეთს კარგად ვიცნობდით.

— თავი მიუყარე კომუნისტებს! — უბრძანა მან კალანდაძეს, თვითონ კი დაუფრთხილები იქნა თავდაცვის ხელმძღვანელობა. ნახევარი საათის შემდეგ 30 კომუნისტი მოგროვდა სასადლოში. კრება ძალიან მოკლე იყო. დასახეს უნდის დაცვის გეგმა, გამოყვეს მეკვირეები მეზობლებთან ურთიერთობისათვის და იქვე დაბრუნდნენ საბრძოლო პოსტებზე. გორიანის იქ ყოფნამ, მისმა სიღრმემ და სიქმინამ ვერცხლად გერმანელებს მხეცხა ჩაუხერხა. დიმიტრი ილიას-ძეს ვეულოლი ჰქონდა სამთქალაქო ომის მკაცრი სკოლა, ნამუშევარი იყო სავაგებო კომისიაში, იცოდა, თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს სიმშვილის შენარჩუნებას ასეთ ვითარებაში. უკანასკნელ წუთამდე ეღმა იგი სათავეში თავდაცვის 333-ე პოლკის უნახე.

მ ივნისს კალანდაძე და მეტროპოლიტი ჯგუფი, რომლებიც გერმანელებს სდევნიდნენ, გაიჭრნენ ბუგის ნაპირზე ძველი ყაზარმის ნახევრებზე. მაგრამ აღმოჩნდა, რომ გერმანელები მინერტი მოტყუებით იყო. მათ უნდოდათ ციხე-სიმაგრის დამცველები ყაზარმაში დაეკარგებინათ. რამდენიმე დღის ინარჩუნებდა პოზიციას კალანდაძემ, სანამ ისინი გერმანელებმა არ გაფანტეს. ალექსანდრე მანუკის-ძემ გაეცრა ბუგის ბუნებრივი მიმდინარე, რომელიც დაეპარცებოდა მტერს ძმებო, ვაჟკაცურად იბრძოლეთ ფაშისტების წინააღმდეგ! იბრძოლეთ, ვიდრე გული თქვენს სცემს. უფლად არ მივცეთ ფაშისტებს საბჭოთა მიწა-წყალი იარაღისა! ასე, თუკი კარგად გეცნო, თქვენი ძმა და შვილი ალექსანდრე.

მინარე: ჩემი ათასეულით თუ გავვარდი ბრესტში, მეტრებს მინც ვნახავ და დავმარხავ. 2. 7. 41. ლ. მინიშვილი, დასავლეთი ბელარუსია. სამკუთხედად მოეცილ ბრათს ზემოდან რუსულად აწერია: „უცნობო, რომელიც არ წარჩის პასხის ბოხრობ, თუ დამიანის სინდისი გაგანია, დანერხლავი. სამხედრო სამსახურში“.

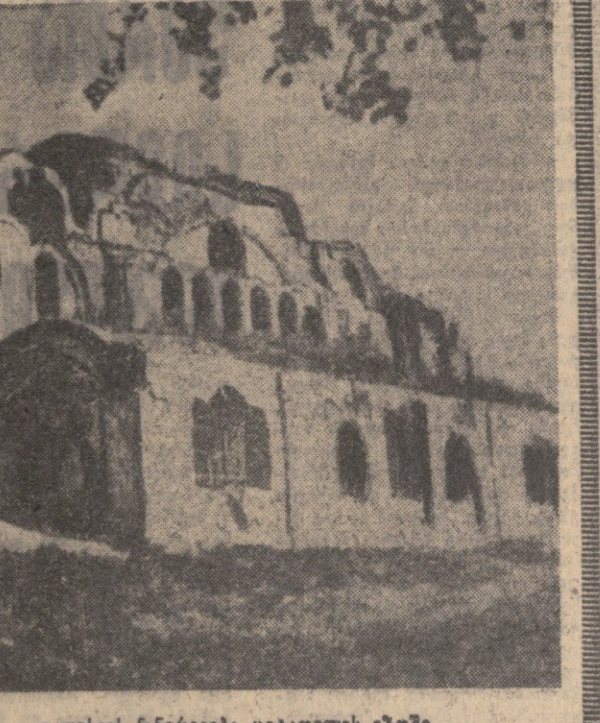
ჩაუკვირდით ამ სტრიქონებს. ამის საბჭოთა გარნიკონი წერდა. სხვა ვერავინ ვერ დაწერდა ასეთ მომენტში. ამას წერდა არაბეული შთამბეჭადი. წერილი თელავში — კაპიტან ჭიჭიშვილის სამშობლო ქალაქში — მხოლოდ სამი წლის შემდეგ მოვიდა. ხოლო კიდევ ერთი წლის შემდეგ დაბრუნდნენ მისი ცოლი თამარი და შვილი თამარი. ისინი არ დაღუპულან. სხვა ოფიცრთა ცოლებთან ერთად თამარმა ყაზარმის შედარა თავი და თითქმის ერთ კვირას ემხარებოდა მეტროპოლიტს, ექიმის მოვალეობას ასრულებდა — ის რომ მედლა იყო.

უკანასკნელ ვაჯანამდე...

თამის წიგნში ს. სმიროვი ასე აღწერს ბრძოლას გერმანელებთან: „ერთ-ერთი ტანკი კომუნის ახლოს გაჩერდა და პირდაპირ დამხრებოდა აუტანად. როცა ყაზარმის და მამის 333 პოლკის შენობის სარდაფიდან ორი გულად ვაჟკაცი გამოვარდა, მათ გადაწყვიტეს მიეღოთ ბრძოლა გერმანელებთან მანქანასთან. ესენი იყვნენ რომელიც უფროსი ლეიტენანტი და უცნობი ზემდგე“.

დღეს მათი სახელები ცნობილია, ზემდგე — არტილერიისტა პანდელეონო ახანაშვილი და უფროსმა ლეიტენანტმა სემიონოვმა გერმანელების მიერ დაბოძებული საარტილერიო პარკიდან გამოვარდნის შედეგებით წესიერი ზარბაზნი და პირდაპირი დამხრებით მოსპენ ციტადელის ეზოში შეჭრილი ფაშისტთა ტანკი.

აფხაზთა ციხე-სიმაგრის დაცვის ერთ-ერთ უკანასკნელ დღეს კალანდაძის თვალში დაიღვრა. გერმანელებმა თავიანთი უკანასკნელი, საბოლოო იერიში დაიწყეს. ცოცხლად დარჩენილი ერთი მუქა მეტროპოლიტი მთელი წინააღმდეგობა უწყვეტად. სასაქველად დაიჭრა ჯგუფის მეთაური პოლიტელი ვიქტორ ჩერნიხი. აფხაზებმა, ბიჭე, თითქმის ორი მეტრი სიმაღლის ვაჟკაცი, ხელით იყვანა პოლიტელი ნახევრად დანგრეული ყაზარმის მეორე სართულზე, ფანჯრის სივს მოეფარა და სროლას განაგრძობდა. მაგრამ მალე ვახნები გაუთავდა. ქვემო სართულში შედგნული ოცამდე გერმანელი კი უყვიროდა, რომ დანებდებოდნენ. როცა მათ ზვეთი ასედა განხარხარეს, აფხაზები დარჩნენ უკანასკნელი ხელსაწყოთა აფეთქება. კედელი, რომელსაც ოდნავ ეჭირა თავი, ჩამოინდგრა და გერმანელებს დაეშინო თავზე. დაიღვრა ორი ჩვენი ჯარისკაცი: რუსი ჩერნიხი და ქართველი აფხაზა.

ციხის ნანგრევები ციტადელის ეზოში.

ისინი დაიღუპნენ როგორც ძმები, ბოლომდე შეასრულეს რა თავიანთი ვალი სამშობლოს წინაშე... მინიშვილი ყოველგვ ამის გახსენება, მაგრამ ტყვილთან ერთად გული სიამაყით გვეცხება ჩვენი ადამიანებისათვის, რომლებიც მამაცურად კვდებოდნენ.

მამასთან უკვდავება

თამაზ ჭიჭიშვილს თავისი მამა არ ახსოვს, მაგრამ წმინდად ინახავს მის წერილ-ანდერძს. „მამარჩება დედი, ძმამო და დედი! ჩემი ეს წერილი იქნება უკანასკნელიც იყოს... მე ბრძოლაში ვარ. დიდი უბედურება დამატყდა თავს: დამედვლა ცოლ-შვილი ფაშისტებთან შეტაკება. დაუფრთხილები ვართ მათ მიმართ. ისინი მოპარვიან დაგვეხსნენ თავზე. ჩვენ არ ვიცოდით... არა უშავს, გადავხდი სამაგრიროს — რამდენიმე ფაშისტს მინც აუფრთხილები დედას... ..ცხე, ცოლ-შვილი, რა კარგად ვიყავი თქვენთან! მე ახლა ფაშისტების ზურგში ვმოქმედებ. არ ვიცი, მოაღწევს თუ არა ეს წერილი თქვენამდე. ვატან კაცს, რომელიც ჩვენს ტერიტორიაზე გადღის.“

უსათუოდ დავამარცხებოდა მტერს ძმებო, ვაჟკაცურად იბრძოლეთ ფაშისტების წინააღმდეგ! იბრძოლეთ, ვიდრე გული თქვენს სცემს. უფლად არ მივცეთ ფაშისტებს საბჭოთა მიწა-წყალი იარაღისა! ასე, თუკი კარგად გეცნო, თქვენი ძმა და შვილი ალექსანდრე.

მინარე: ჩემი ათასეულით თუ გავვარდი ბრესტში, მეტრებს მინც ვნახავ და დავმარხავ. 2. 7. 41. ლ. მინიშვილი, დასავლეთი ბელარუსია. სამკუთხედად მოეცილ ბრათს ზემოდან რუსულად აწერია: „უცნობო, რომელიც არ წარჩის პასხის ბოხრობ, თუ დამიანის სინდისი გაგანია, დანერხლავი. სამხედრო სამსახურში“.

ჩაუკვირდით ამ სტრიქონებს. ამის საბჭოთა გარნიკონი წერდა. სხვა ვერავინ ვერ დაწერდა ასეთ მომენტში. ამას წერდა არაბეული შთამბეჭადი. წერილი თელავში — კაპიტან ჭიჭიშვილის სამშობლო ქალაქში — მხოლოდ სამი წლის შემდეგ მოვიდა. ხოლო კიდევ ერთი წლის შემდეგ დაბრუნდნენ მისი ცოლი თამარი და შვილი თამარი. ისინი არ დაღუპულან. სხვა ოფიცრთა ცოლებთან ერთად თამარმა ყაზარმის შედარა თავი და თითქმის ერთ კვირას ემხარებოდა მეტროპოლიტს, ექიმის მოვალეობას ასრულებდა — ის რომ მედლა იყო.

ციხე-სიმაგრის დაცვის შემდეგ ყველა ქალი და ბავშვი გერმანელებმა საყოცენტრალიცო ბანაკში გაგზავნეს. ხოვნი, მათ შორის კაპიტან ჭიჭიშვილის ოჯახი, გადარჩნენ. თვითონ ეს კი საშუალოდ დარჩა ბელარუსიის მიწაში. ისევე როგორც დარჩნენ იქ გიორგი ანანიშვილი და მინი ოჯახი.

უფროსი ლეიტენანტი ანანიშვილი ბრესტში ასეულის მეთაური იყო. იგი ციხე-სიმაგრეს უკანასკნელ დღემდე იცავდა. შემდეგ კი მოახერხა კობრინის ახლო ტყეებში გაპრილიყო. აქ ის ორ წელიწადს მეთაურობდა პარტიზანულ რაზმს, და მისი სახელი თავზარს სცემდა ოკუპანტებს. მის „გომიშაქრთველს“ ეძახდნენ. ანანიშვილის რაზმის ვახელული თავდასხმები ლეგენდარული გახდა. 1943 წელს იგი, მიმდებარე პოლკში, ტყვედ ჩაივარდა გერმანელებმა და კობრინში დახვრიტეს.

იმ დროს, როცა გიორგი ტყეებში იბრძოდა, მისი ცოლი ნინო და ქალიშვილი ელიკო თვით ბრესტში იატაკ-ქვეშა ორგანიზაციის წევრები იყვნენ. მათს ბინაზე პარტიზანებმა სახვედრი მოაწყვეს, თვითონ დღე-შეილი კი მეკავშირეები იყვნენ. თითქმის ორ წელიწადს ეწეოდნენ ისინი სიკვდილიან თამაშს. დღეს უკვე ცხადი ფაქტია, რომ ელიკო ანანიშვილი პირველი ქართველი ქალიშვილია, რომელიც პარტიზანი გახდა.

გერმანელებმა მოახერხეს მიეგრეთ იატაკქვეშა კვალისათვის. 1943 წელს დედა-მეილი ანანიშვილები გესტაპო შეიპყრო და მზეკური წამების შემდეგ დახვრიტა ბრესტის ციხეში. მთელი დოკუმენტები ანანიშვილების ოჯახის გმირობაზე ბრესტის მუზეუმსა და ქალაქ კობრინის მუზეუმში ინახება.

ხოლო ბრესტის დამცველთა გმირობა საშუალოდ აღმდგენი ხალხის სიკვანძია. ხალხის სიკვანძი სათუთად ინახავს თვითმულ სახელს, რომ შთამბეჭადი გადასცემს იგი. არავინ და არაფერი არ არის დაფიქრებული.

პალარი ჰაჯაია.

იმ ქართველ დროე გმირებში

ვინ იმნება „ყვავილების დელოვლი“?

კვანძები მათი, გასაფხულის... ვინ იმნება „ყვავილების დელოვლი“?...

ვართა და სიმღერის მექანიკა

კეთილშინაობის დაფიქრება... ვართა და სიმღერის მექანიკა...

მა მესამეხავე ქართული მელოდი... ვინ იმნება „ყვავილების დელოვლი“?...

ფოტოგრაფია ქალისა...

დღეს სიმღერისა და ყვავილების ზეიმი... ვინ იმნება „ყვავილების დელოვლი“?...

გიყვარდით ყვავილები

ვინ იმნება „ყვავილების დელოვლი“?... გიყვარდით ყვავილები...

ყვავილები და სიმღერის მექანიკა

ყვავილები და სიმღერის მექანიკა... ვინ იმნება „ყვავილების დელოვლი“?...

ვიროსანი

ვიროსანი... ვინ იმნება „ყვავილების დელოვლი“?...

რვინი ნაბრს პირსტრევი

რვინი ნაბრს პირსტრევი... ვინ იმნება „ყვავილების დელოვლი“?...

ყვავილები

ყვავილები... ვინ იმნება „ყვავილების დელოვლი“?...

სიმღერის მექანიკა

სიმღერის მექანიკა... ვინ იმნება „ყვავილების დელოვლი“?...

სიმღერის მექანიკა

სიმღერის მექანიკა... ვინ იმნება „ყვავილების დელოვლი“?...

ვიროსანი

ვიროსანი... ვინ იმნება „ყვავილების დელოვლი“?...

რვინი ნაბრს პირსტრევი

რვინი ნაბრს პირსტრევი... ვინ იმნება „ყვავილების დელოვლი“?...

ყვავილები

ყვავილები... ვინ იმნება „ყვავილების დელოვლი“?...

სიმღერის მექანიკა

სიმღერის მექანიკა... ვინ იმნება „ყვავილების დელოვლი“?...

სიმღერის მექანიკა

სიმღერის მექანიკა... ვინ იმნება „ყვავილების დელოვლი“?...

ვიროსანი

ვიროსანი... ვინ იმნება „ყვავილების დელოვლი“?...

რვინი ნაბრს პირსტრევი

რვინი ნაბრს პირსტრევი... ვინ იმნება „ყვავილების დელოვლი“?...

ყვავილები

ყვავილები... ვინ იმნება „ყვავილების დელოვლი“?...

სიმღერის მექანიკა

სიმღერის მექანიკა... ვინ იმნება „ყვავილების დელოვლი“?...

სიმღერის მექანიკა

სიმღერის მექანიკა... ვინ იმნება „ყვავილების დელოვლი“?...

Table with 2 columns: Name and Address/Phone Number. Includes names like 'თბილისი', 'საქართველო', etc.